

Regeringens proposition till riksdagen med förslag till lagar om ändring av folkpensionslagen, lagen om Folkpensionsanstaltens rehabiliteringsförmåner och rehabiliteringspenningförmåner samt vissa andra förmånslagar

PROPOSITIONENS HUVUDSAKLIGA INNEHÅLL

I denna proposition föreslås det ändringar i folkpensionslagen, lagen om garantipension, lagen om Folkpensionsanstaltens rehabiliteringsförmåner och rehabiliteringspenningförmåner, lagen om handikappförmåner, sjukförsäkringslagen och lagen om utkomstskydd för arbetslösa.

Enligt propositionen höjs den nedre åldersgränsen för folkpension, garantipension, sjukdagpenning och Folkpensionsanstaltens rehabiliteringspenningförmåner från 16 år till 18 år. Dessutom föreslås det i fråga om den nedre åldersgräns på 18 år som i regel tillämpas på utbetalning av arbetslöshetsförmåner att de undantag som i vissa fall tillåter utbetalning av arbetslöshetsförmåner till personer under 18 år begränsas jämfört med nuläget. Förmånerna enligt lagen om handikappförmåner föreslås i sin tur ändras så att handikappbidrag i fortsättningen betalas som handikappbidrag för barn till personer under 18 år och som handikappbidrag för vuxna till personer som fyllt 18 år. Den nedre åldersgränsen för vårdbidrag för pensionstagare höjs på motsvarande sätt till 18 år. Personer som får handikappförmåner kommer således i fortsättningen att omfattas av förmåner avsedda för vuxna vid 18 års ålder i stället för som nu vid 16 års ålder.

Det föreslås att den nedre åldersgränsen för folkpension, garantipension, sjukdagpenning och Folkpensionsanstaltens rehabiliteringspenningförmåner höjs till 18 år så att åldersgränsen motsvarar den tidpunkt då läroplikten för unga enligt läropliktslagen senast upphör. Även föräldrarnas underhållsskyldighet fortsätter under samma tid. När det gäller arbetslöshetsförmåner kommer vissa undantagssituationer där arbetslöshetsförmån kan betalas till en person under 18 år att kvarstå, men det föreslås att dessa undantag begränsas.

Förslagen baserar sig i fråga om folkpension, Folkpensionsanstaltens rehabiliteringspenning och handikappförmånerna på planen för de offentliga finanserna för 2025–2028 som statsrådet fattade beslut om den 25 april 2024. För att de ändringar som baserar sig på skrivningarna i planen ska kunna genomföras på ett med tanke på socialförsäkringssystemet konsekvent sätt och med beaktande av jämlikhetsaspekterna, föreslås det samtidigt ändringar i den nedre åldersgränsen för garantipension och sjukdagpenning samt en begränsning av de undantag som gäller utbetalning av arbetslöshetsförmåner till personer under 18 år.

Dessutom föreslås det vissa tekniska ändringar i folkpensionslagen.

Propositionen hänför sig till budgetpropositionen för 2025 och avses bli behandlad i samband med den.

Lagarna avses träda i kraft den 1 januari 2025. Ändringarna i lagen om handikappförmåner avses dock träda i kraft den 1 januari 2027.

I fråga om folkpension, garantipension, sjukdagpenning och Folkpensionsanstaltens rehabiliteringspenningförmåner tillämpas ändringarna med stöd av övergångsbestämmelserna på dem som är födda 2009 eller därefter. I fråga om arbetslöshetsförmåner tillämpas ändringen på dem som är födda 2008 eller därefter. Utbetalningen av de handikappförmåner som redan betalas ut fortsätter fram till nästa lagenliga justering eller tills förmånen enligt lag upphör. Ändringarna påverkar således inte förmåner som redan beviljats.

1.

Lag **om ändring av folkpensionslagen**

I enlighet med riksdagens beslut

ändras i folkpensionslagen (568/2007) 9 § 2 mom., 12 § 1 mom., 15 § 1 och 3 mom., 16 § 2 mom., 57 § 3 mom., 58 § 4 mom., och 73 § 3 mom. 1 punkten, av dem 9 § 2 mom. och 73 § 3 mom. 1 punkten sådana de lyder i lag 1223/2009, 12 § 1 mom. sådant det lyder i lag 84/2016 och 58 § 4 mom. sådant det lyder i lag 1011/2021, som följer:

9 §

Krav på bosättningstid

Kravet på bosättningstid gäller dock inte den vars arbetsförmåga har inträtt medan han eller hon varit bosatt i Finland och innan han eller hon har fyllt 19 år. Kravet på bosättningstid gäller inte heller den som ansöker om sjukpension och som fick handikappbidrag för barn enligt lagen om handikappförmåner (570/2007) när han eller hon fyllde 18 år.

12 §

Rätt till sjukpension

Den som har fyllt 18 år och är arbetsförmögen har fram till uppnåendet av åldern för ålderspension enligt 10 § rätt till sjukpension, dock så att den som är under 20 år kan beviljas pension endast under de förutsättningar som föreskrivs i 16 §.

15 §

När rätt till sjukpension uppkommer

Sjukpension beviljas tidigast från ingången av månaden efter den för vilken sökanden på grund av sjukdom, lyte eller skada sist i enlighet med 8 kap. 2 § i sjukförsäkringslagen (1224/2004) hade haft rätt till sjukdagpenning. Om rätt till sjukdagpenning inte finns beviljas sjukpension dock först efter det att den tid som motsvarar maximitiden för sjukdagpenningen har gått ut. Om en person har beviljats invalidpension enligt arbetspensionslagarna (sjukpension), kan sjukpension enligt denna lag beviljas från samma tidpunkt, dock med beaktande av vad som i 12 § 1 mom. föreskrivs om den nedre åldersgränsen för beviljande av sjukpension och vad som i 55 § föreskrivs om retroaktiv ansökningstid.

Om sökandens arbetsförmåga har inträtt innan han eller hon fyllt 17 år, krävs ingen maximitid enligt sjukförsäkringslagen eller någon motsvarande tid.

16 §

Rätt till sjukpension för personer under 20 år

Sjukpension kan dock beviljas den som fyllt 18 år och som enligt utredningar inte anses ha möjligheter till yrkesinriktad rehabilitering eller vars yrkesinriktade rehabilitering avbrutits på grund av sjukdom eller upphört som resultatlös.

57 §

Ansökan om och anmälningsskyldighet i fråga om sjukpension

Utöver vad som föreskrivs i 56 § 2, 4 och 5 mom. ska den som får sjukpension till Folkpensionsanstalten anmäla väsentliga förbättringar av hälsotillståndet eller arbetsförmågan, att han eller hon har fått yrkesundervisning, att han eller hon har börjat arbeta och att rehabiliteringen har avbrutits.

58 §

Ansökan om och anmälningskyldighet i fråga om efterlevandepension

Utöver vad som föreskrivs i 56 § 2, 4 och 5 mom. ska den som får efterlevandepension till Folkpensionsanstalten anmäla förändringar i de inkomster som påverkar pensionen samt beviljande av sjuk- eller ålderspension enligt denna lag eller pension från utlandet som motsvarar dessa pensioner.

73 §

Avbrott i utbetalningen

Utbetalningen av pension avbryts, om

1) en pensionstagare som är bosatt utomlands inte inom utsatt tid har svarat på den begäran om utredning av pensionstagares förhållanden som sänts till honom eller henne med stöd av 56 § 5 mom.,

Denna lag träder i kraft den 20 .

Bestämmelserna i 9 § 2 mom., 12 § 1 mom., 15 § 3 mom. och 16 § 2 mom. tillämpas dock på personer som är födda före den 1 januari 2009 sådana bestämmelserna gällde vid ikraftträdandet av denna lag.

Kravet på bosättningsstid enligt 9 § 1 mom. i folkpensionslagen gäller inte heller den som ansöker om sjukpension och som får handikappbidrag för personer under 16 år när han eller hon fyller 16 år.

2.

Lag om ändring av lagen om garantipension

I enlighet med riksdagens beslut

ändras i lagen om garantipension (703/2010) 4 § 2 mom., 5 §, 7 § 1 mom. och 7 § 2 mom. 2 punkten, av dem 5 § sådan den lyder i lag 385/2012 och 7 § 1 mom. sådant det lyder i lagarna 85/2016 och 1267/2016, som följer:

4 §

Krav på bosättningstid

Kravet på en treårig bosättningstid i Finland gäller dock inte den som drabbats av arbetsförmåga medan han eller hon har varit bosatt i Finland och innan han eller hon har fyllt 19 år. Kravet på en treårig bosättningstid i Finland gäller inte heller den som ansöker om sjukpension och som fick handikappbidrag för barn enligt lagen om handikappförmåner (570/2007) när han eller hon fyllde 18 år.

5 §

Invandrare

Med *invandrare* avses i denna lag den som fyllt 18 år och som flyttat till Finland men inte får folkpension.

7 §

Rätt till garantipension

Rätt till garantipension har en person som har fyllt 18 år och som

- 1) dessutom har uppnått den nedre åldersgräns för ålderspension som föreskrivs för hans eller hennes åldersklass i 11 § i lagen om pension för arbetstagare (395/2006) och får ålderspension,
- 2) får förtida ålderspension enligt folkpensionslagen (568/2007),
- 3) får sjukpension enligt folkpensionslagen,
- 4) får full invalidpension enligt de lagar som nämns i 3 § i lagen om pension för arbetstagare eller annan motsvarande full invalidpension på grundval av ett arbetsavtals- eller tjänsteförhållande,
- 5) får fortlöpande olycksfallspension, livränta, sjukpension eller sådan ersättning för inkomstbortfall som betalas när ett år har gått från en trafikskada och vilka enligt den lagstadgade olycksfallsförsäkringen, lagen om olycksfall i militärtjänst (1211/1990), trafikförsäkringslagstiftningen eller lagen om skada, ådragen i militärtjänst (404/1948) beviljas på grundval av full arbetsförmåga, 6) får ålderspension enligt 11 § i folkpensionslagen med stöd av arbetslöshetsdagpenningens tilläggsdagsrätt, eller
- 7) får avträdelsetöd enligt lagen om stöd för upphörande med att bedriva jordbruk (612/2006) eller lagen om avträdelsetöd för lantbruksföretagare (1293/1994) (*avträdelsetöd*).

Rätt till garantipension har också en invandrare

- 2) som har fyllt 18 år och som är arbetsförmögen enligt 12 § i folkpensionslagen med undantag för de personer som avses i 4 mom. i den paragrafen.

Denna lag träder i kraft den 20 .

På personer som är födda före den 1 januari 2009 tillämpas dock de bestämmelser som gällde vid ikraftträdandet av denna lag.

Kravet på bosättningstid enligt 4 § 1 mom. i lagen om garantipension gäller inte heller den som ansöker om sjukpension och som fick handikappbidrag för personer under 16 år när han eller hon fyllde 16 år.

3.

Lag **om ändring av 17 och 20 § i lagen om Folkpensionsanstaltens rehabiliteringsförmåner och rehabiliteringspenningförmåner**

I enlighet med riksdagens beslut

ändras i lagen om Folkpensionsanstaltens rehabiliteringsförmåner och rehabiliteringspenningförmåner (566/2005) 17 § 2 mom. och 20 § 1 mom., sådana de lyder, 17 § 2 mom. i lag 1236/2014 och 20 § 1 mom. i lag 1344/2016, som följer:

17 §

Allmänna förutsättningar

En 18–67-årig rehabiliteringsklient har rätt till rehabiliteringspenningförmån. En rehabiliteringsklient har rätt till rehabiliteringspenning för den tid då han eller hon på grund av deltagande i rehabilitering är förhindrad att arbeta för egen eller någon annans räkning på det sätt som avses i 23 §. En rehabiliteringspenningförmån kan betalas högst till utgången av den kalendermånad då rehabiliteringsklienten fyller 68 år.

20 §

Rehabiliteringspenning för unga

I syfte att säkerställa yrkesinriktad rehabilitering och främja möjligheterna att få arbete beviljas rehabiliteringspenning också en försäkrad som fyllt 18 år och vars arbets- och studieförmåga och förtjänstmöjligheter eller möjligheter att välja yrke och arbete är väsentligt försämrade på grund av sjukdom, lyte eller kroppsskada på det sätt som avses i 6 § och som på basis av intensifierad bedömning av arbetsförmågan är i behov av intensifierad rehabilitering (*rehabiliteringspenning för unga*). Dessutom förutsätts det att en individuell studie- och rehabiliteringsplan har upprättats för den försäkrade.

Denna lag träder i kraft den 20 .

På personer som är födda före den 1 januari 2009 tillämpas dock de bestämmelser som gällde vid ikraftträdandet av denna lag.

4.

Lag **om ändring av lagen om handikappförmåner**

I enlighet med riksdagens beslut

upphävs i lagen om handikappförmåner (570/2007) 18 § 5 mom. och *ändras* 2 § 1 mom., 6 § 2 mom., rubriken för 7 §, 7 § 1 mom., rubriken för 8 §, 8 § 1 mom., det inledande stycket i 9 § 1 mom., 13 §, 15 § 2 mom., rubriken för 17 §, det inledande stycket i 17 § 1 och 2 mom., rubriken för 18 §, det inledande stycket i 18 § 1 och 2 mom., 18 § 4 mom., rubriken för 27 §, 27 § 1 mom., 33 § 2 och 3 mom., 34 § 5 mom. och 41 a § 1 mom.,

av dem 2 § 1 mom. och det inledande stycket i 18 § 2 mom. sådana de lyder i lag 1050/2009, 6 § 2 mom. sådant det lyder i lag 1228/2009, 7 § 1 mom. och 8 § 1 mom. sådana de lyder i lag 1352/2014, 15 § 2 mom., rubriken för 27 § och 27 § 1 mom. sådana de lyder i lag 560/2022, det inledande stycket i 17 § 2 mom. samt 34 § 5 mom. sådana de lyder i lag 1153/2007, 33 § 3 mom. sådant det lyder i lag 88/2016 och 41 a § 1 mom. sådant det lyder i lag 677/2011, som följer:

2 § *Förmåner*

Handikappförmånerna består av handikappbidrag för barn, handikappbidrag för vuxna, vårdbidrag för pensionstagare samt veterantillägg som en del av vårdbidraget.

6 § *Krav på bosättningstid*

Trots kravet på bosättningstid har en person dessutom rätt till

- 1) handikappbidrag för barn,
- 2) handikappbidrag för vuxna, om personen får handikappbidrag för barn när han eller hon fyller 18 år,
- 3) vårdbidrag för pensionstagare, om han eller hon får handikappbidrag för barn när han eller hon fyller 18 år.

7 § *Handikappbidrag för barn*

Rätt till handikappbidrag har barn i fråga om vilka vården, omvårdnaden och rehabiliteringen i anslutning till sjukdom, lyte eller skada i minst sex månader innebär större belastning och bundenhet än vad som är vanligt jämfört med friska barn i samma ålder. Särskilda kostnader som orsakas av barnets sjukdom, lyte eller skada inverkar på beviljandet av bidraget på det sätt som föreskrivs i 10 §.

8 § *Handikappbidrag för vuxna*

Rätt till handikappbidrag har en person som fyllt 18 år och vars funktionsförmåga på grund av sjukdom, lyte eller skada beräknas vara nedsatt åtminstone ett år utan avbrott. Dessutom förutsätts det att sjukdomen, lytet eller skadan medför olägenhet, hjälpbehov eller behov av handledning och tillsyn. Särskilda kostnader som orsakas av personens sjukdom, lyte eller skada inverkar på beviljandet av bidraget på det sätt som föreskrivs i 10 §.

9 § *Vårdbidrag för pensionstagare*

Rätt till vårdbidrag har en person som fyllt 18 år och som får

13 §

Handikappbidrag för den tid pensionen är vilande

Om en sjukpensionär börjar förvärvsarbete och förtjänar minst 588,66 euro i månaden och lämnar sin sjukpension vilande så som avses i 17 § i folkpensionslagen, betalas han eller hon utan ansökan handikappbidrag för vuxna med högsta belopp för den tid pensionen är vilande, dock för högst 24 månader. Under denna tid kan han eller hon inte få handikappbidrag eller vårdbidrag på någon annan grund. Om personen har fått vårdbidrag innan pensionen har lämnats vilande, avbryts utbetalningen av vårdbidraget.

15 §

Ansökan om handikappförmåner

Om en person på grund av sjukdom, ålderdom eller någon annan sådan orsak är oförmögen att själv ansöka om en handikappförmån eller att i övrigt sörja för sina förmånsrättigheter och om han eller hon inte har någon intressebevakare, kan en av Folkpensionsanstalten godkänd nära anhörig eller någon annan som huvudsakligen har skött personen, i dennes ställe föra talan i ärenden som gäller handikappförmåner. När det gäller handikappbidrag för barn kan barnets intressebevakare, vårdnadshavare, ett välfärdsområde eller den person i vars vård barnet har placerats enligt 81 § i barnskyddslagen (417/2007) göra ansökan.

17 §

Ansökan om och anmälningsskyldighet i fråga om handikappbidrag för barn

Av en ansökan om handikappbidrag för barn ska framgå

Intressebevakaren eller vårdnadshavaren för ett barn som får handikappbidrag för barn eller en annan person som enligt 15 § 2 mom. har rätt att ansöka om handikappbidrag för barn ska meddela

18 §

Ansökan om och anmälningsskyldighet i fråga om vårdbidrag och handikappbidrag för vuxna

Av en ansökan om vårdbidrag eller om handikappbidrag för vuxna ska de uppgifter enligt 17 § 1 mom. 1–3 samt 5 och 6 punkten som gäller sökanden framgå. Dessutom ska sökanden lämna uppgifter om

Den som får vårdbidrag och den som får handikappbidrag för vuxna ska meddela de uppgifter enligt 17 § 2 mom. 1 och 5 punkten som gäller honom eller henne. Dessutom ska han eller hon lämna uppgifter om

Den som ansöker om och den som får vårdbidrag eller handikappbidrag för vuxna ska lämna Folkpensionsanstalten även övriga uppgifter som är nödvändiga för avgörande av ansökan och betalning av förmånen.

27 §

Särskilda bestämmelser om betalning av handikappbidrag för barn

Om ett barn inte bor i samma hushåll som sin intressebevakare, kan handikappbidraget betalas till barnets vårdnadshavare eller till den person i vars vård barnet har placerats enligt 81 § i barnskyddslagen. Folkpensionsanstalten ska höra välfärdsområdet och barnets intressebevakare.

33 §

Indragning av en handikappförmån

Handikappbidrag för barn upphör senast från ingången av den månad som följer efter den under vilken barnet fyller 18 år.

Handikappbidrag för vuxna upphör från ingången av den månad då bidragstagaren beviljas pension eller förmån enligt 9 § 1 mom., eller, om bidragstagaren får sådan efterlevandepension som avses i 9 § 1 mom. 4 b-punkten, från utgången av den månad då han eller hon uppnår åldern för ålderspension enligt 10 § i folkpensionslagen.

34 § *Återkrav*

Överbetalt handikappbidrag för barn återkrävs hos barnets intressebevakare eller hos den till vilken det betalats.

41 a § *Nytt avgörande av ett ärende med anledning av beviljad förmån eller ersättning*

Om en i 8 § avsedd person som får handikappbidrag för vuxna, efter det att beslutet har meddelats, retroaktivt har beviljats en förmån eller ersättning som avses i 9 § 1 mom. och som berättigar till vårdbidrag för pensionstagare, kan Folkpensionsanstalten utan undanröjande av beslutet eller samtycke av part avgöra ärendet på nytt.

Denna lag träder i kraft den 20 .

Om rätten till en förmån har börjat gälla före ikraftträdandet av denna lag, tillämpas de bestämmelser som gällde vid ikraftträdandet. Rätten till förmåner som beviljats med stöd av de bestämmelser som gällde vid ikraftträdandet av denna lag fortsätter fram till nästa justering enligt den 32 § som gällde vid ikraftträdandet eller indragning enligt den 33 § som gällde vid ikraftträdandet.

En person kan inte samtidigt ha rätt till flera handikappförmåner, med undantag för de situationer som det föreskrivs särskilt om i 56 §.

En person har rätt till handikappbidrag för vuxna eller vårdbidrag för pensionstagare utan att kravet på bosättningsstid uppfylls, om personen fick handikappbidrag för personer under 16 år när han eller hon fyllde 16 år.

Sådant handikappbidrag för personer över 16 år som beviljats med stöd av de bestämmelser som gällde vid ikraftträdandet av denna lag ändras utan ansökan vad gäller namnet till handikappbidrag för vuxna från och med den 1 januari 2029. Beslut om ändring av namnet meddelas på begäran.

5.

Lag om ändring av 8 kap. 2 och 11 § i sjukförsäkringslagen

I enlighet med riksdagens beslut
ändras i sjukförsäkringslagen (1224/2004) 8 kap. 2 § och 11 § 1 mom.,
av dem 11 § 1 mom. sådant det lyder i lag 532/2009, som följer:

8 kap.

Sjukdagpenning och partiell sjukdagpenning

2 §

Försäkrads ålder

Rätt till sjukdagpenning har varje 18–67-årig försäkrad som är bosatt i Finland, förutsatt att arbetsförmåga till följd av sjukdom har inträtt efter det att den försäkrade har fyllt 18 år. Dagpenning kan betalas högst till utgången av den kalendermånad då den försäkrade fyller 68 år.

Har arbetsförmåga till följd av sjukdom inträtt efter det att den försäkrade har fyllt 17 år och fortgår sjukdomen efter det att han eller hon har fyllt 18 år, har den försäkrade rätt att få sjukdagpenning för tiden för arbetsförmåga efter det han eller hon uppnått sistnämnda ålder högst till utgången av den kalendermånad som föregår den månad då arbetsförmågan kommer att ha fortgått ett år.

11 §

Rätt till partiell sjukdagpenning

Syftet med partiell sjukdagpenning är att stödja sådana 18–67-åriga försäkrade som är arbetsförmögna i enlighet med 4 § att stanna kvar i arbetslivet och återgå till heltidsarbete.

Denna lag träder i kraft den 20 .

På personer som är födda före den 1 januari 2009 tillämpas dock de bestämmelser som gällde vid ikraftträdandet av denna lag.

6.

Lag om ändring av 3 kap. 1 § i lagen om utkomstskydd för arbetslösa

I enlighet med riksdagens beslut
ändras i lagen om utkomstskydd för arbetslösa (1290/2002) 3 kap. 1 § 1 mom., sådant det lyder i lag 1240/2020, som följer:

3 kap.

Allmänna begränsningar för erhållande av förmåner

1 §

Allmänna begränsningar

Arbetslöshetsförmåner beviljas inte en arbetssökande som inte har fyllt 18 år. Arbetslöshetsförmåner kan dock beviljas en arbetssökande som har fyllt 17 år och som har fullgjort sin läroplikt. Arbetslöshetsförmåner beviljas en arbetssökande som är född före 1965 högst till utgången av den kalendermånad under vilken den arbetssökande fyller 65 år. En arbetssökande som är född 1965 eller därefter beviljas arbetslöshetsförmån högst till utgången av den kalendermånad under vilken den arbetssökande uppnår den lägsta ålder för ålderspension som avses i 11 § i lagen om pension för arbetstagare (395/2006).

Denna lag träder i kraft den 20 .

På personer som är födda före den 1 januari 2008 tillämpas dock de bestämmelser som gällde vid ikraftträdandet av denna lag.
